

Ksenia Kakareko

System prasowy Estonii

Funkcjonowanie środków przekazu w Estonii określają Konstytucja oraz ustawa o radiofonii i telewizji. Konstytucja wskazuje, że każdy ma prawo swobodnie rozpowszechniać idee, poglądy, przekonania i inne informacje ustnie, drukiem, środkami wyrazu plastycznego lub innym sposobem. Prawo to może być ograniczone przez ustawy i tylko w celu ochrony porządku publicznego, moralności, praw i wolności, zdrowia, honoru i dobrego imienia innych osób. Prawo to może być ograniczone ustawą w stosunku do urzędników państwowych i urzędników samorządów lokalnych w celu ochrony tajemnicy państwowej lub handlowej, która została im powierzona w związku ze stanowiskiem służbowym lub informacji otrzymanej przez nich w sposób poufny, a także w celu ochrony życia prywatnego innych osób oraz w interesie wymiaru sprawiedliwości. Cenzura nie istnieje.

Zasady istnienia oraz nadawania programów radia i telewizji w Estonii reguluje ustawa o radiofonii i telewizji (*Ringhäälinguseadus*) z dnia 19 maja 1994 r. Ustawa ta zawiera 8 rozdziałów z 44 artykułami. Rozdział pierwszy zawiera ogólne przepisy dotyczące nadawania programów. W rozdziale drugim zostały określone zasady funkcjonowania radia i telewizji. Rozdział trzeci zawiera unormowania dotyczące reklamy, marketingu bezpośredniego oraz sponsoringu. W czwartym zostało uregulowane prawo własności technicznych środków przekazu. Rozdział piąty zawiera zasady funkcjonowania organizacji publicznonprawnych oraz telewizyjnych. W szóstym zostały określone zasady wydawania koncesji dla osób prywatnych na nadawanie programów, zaś w siódmym – nadzór nad działalnością radiofonii i telewizji, oraz ósmy zawiera przepisy końcowe.

Według art. 2 ustawy nadawanie programów radiowych oraz telewizyjnych (zakodowanych lub niezakodowanych) w eterze (również przez satelitę) bądź przez kablówkę jest zagwarantowane w celu zapewnienia społeczeństwu dostępności za pomocą środków odbioru do przekazu ob-

razu bądź dźwięku. Natomiast nadawcą według ustawy art. 5 jest przedsiębiorca, stowarzyszenie lub zrzeszenie niekomercyjne oraz podmiot prawny, które ponoszą odpowiedzialność redakcyjną za utworzenie treści jednego bądź kilku programów lub przekazują programy bądź przedstawiają możliwość ich przekazywania za pomocą nadawania programów. W tym samym przepisie został również określony operator, którym jest przedsiębiorca bądź nadawca transmitujący bądź retransmitujący programy poprzez jego nadawanie. Operator musi przestrzegać wymogów technicznych wskazanych w ustawie oraz posiadać stosowną koncesję.

Zgodnie z art. 6 kompania telewizyjna bądź radiowa ma prawo zgodnie z ustawą oraz warunkami nadawania swobodnie podejmować decyzje o treści swoich programów¹. Ograniczenie tej swobody jest karane administracyjnie lub sędowo. Sąd natomiast zgodnie z art. 9 ustawy o radiofonii i telewizji może wprowadzić zakaz nadawania programu lub jego części z powodu naruszenia przez treść programu norm moralnych lub prawnych. Ten sam zakaz może zostać wprowadzony wobec programów emitowanych spoza granicy państwa². Jeżeli zaś programy zawierają elementy pornograficzne, dyskryminacyjne, przemoc lub jeśli w jakikolwiek inny sposób naruszają zasady moralne, są wycofywane bądź tymczasowo ograniczane w nadawaniu. Dla krajów członkowskich Unii Europejskiej bądź krajów, które zostały przyłączone do konwencji europejskiej o transgranicznym nadawaniu, stosuje się również ograniczenia we współpracy z instytutem Unii Europejskiej.

Rozdział trzeci ustawy reguluje reklamę, marketing bezpośredni oraz sponsoring. Przepisy ty dotyczą tylko radia i telewizji i są uzupełnieniem do ustawy o reklamie z dnia 11 czerwca 1997 r. W publicznych organizacjach nadawczych reklama, bezpośredni marketing oraz sponsoring są zakazane. W rozdziale piątym ustawy uregulowano funkcjonowanie publicznej telewizji Eesti Televisioon ETV oraz publicznego radia Eesti Raadio ER. Obydwie stacje są państwowe, a ich działalność reguluje omawiana ustawa. Statut tych podmiotów został utworzony w oparciu o instrukcje Rady Radiofonii i Telewizji. Zgodnie z 25 artykułem Eesti Televisioon i Eesti

¹ *Ringhäälinguseadus* (Ustawa o radiofonii i telewizji) z dn. 19 maja 1994 r., art. 10.

² *Ibidem*.

Raadio są publicznoprawnymi jednostkami, których statutowymi i ustawowymi zdaniami są: promocja i rozwój estońskiej kultury narodowej, rejestrowanie wydarzeń o szczególnym znaczeniu dla kultury, nauki i historii Estonii oraz zapoznawanie z nimi społeczeństwa estońskiego, propagowanie osiągnięć światowej kultury i nauki, tworzenie oraz emitowanie różnorodnych programów kulturalnych, edukacyjnych i rozrywkowych, przekazywanie niezbędnych, bieżących informacji wszystkim grupom społecznym, w tym mniejszościom. Zgodnie z art. 26 wspomnianej ustawy ETV i ER muszą wspomagać ochronę i rozwój języka estońskiego i kultury narodowej, realizować wzmocnienie estońskiej suwerenności oraz dążyć do podwyższenia reputacji Estonii na arenie międzynarodowej. Programy nadawane przez ETV i ER muszą z uwzględnieniem moralnych, politycznych i religijnych przekonań różnorodnych grup mieszkańców pobudzać do poszanowania godności człowieka oraz przestrzegania ustaw Republiki Estońskiej.

Najwyższym organem ETV oraz ER jest Rada Radiofonii i Telewizji (Ringhäälingunõukogu), w skład której wchodzi 9 członków. Riigikogu na wniosek komisji ds. kultury wyznacza 5 osób z obecnych deputowanych w parlamencie oraz 4 osoby spośród uznanych i doświadczonych autoritetów w sferze radia i telewizji, które zasiądą w Ringhäälingunõukogu. Skład Rady powoływany jest na okres 5 lat. Do kompetencji Rady należy przede wszystkim: sprawowanie nadzoru nad pełnieniem statutowych zadań telewizji oraz radia państwowego; podejmowanie decyzji o ilości programów w ETV i ER, zatwierdzenie statutów ETV i ER, określenie liczby osób w zarządzie ETV i ER, powołanie oraz odwołanie przewodniczącego zarządu, rozstrzyganie sporów o charakterze prawnym, zatwierdzenie podstawowych kierunków działalności oraz programów rozwoju ETV i ER, zatwierdzenie budżetu ETV i ER, ustalenie porządku korzystania z czasu antenowego ETV i ER podczas kampanii wyborczej na stanowisko prezydenta oraz do Riigikogu, podejmowanie decyzji dotyczące zakładania, reorganizacji bądź likwidacji jednostki struktury ETV i ER, ustalenie własnego porządku prac. Posiedzenia Rady odbywają się nie rzadziej niż raz na dwa miesiące. Wydatki Rady pokrywane są z budżetu państwa³.

³ *Ringhäälinguseadus*, art. 15.

Drugim podmiotem sprawującym nadzór nad radiofonią i telewizją, wyszczególnionym w art. 42 ustawy o radiofonii i telewizji, jest Ministerstwo Kultury, które rozstrzyga kwestię wydawania koncesji na nadawanie programów i co najmniej przez jedną gazetę informuje o rodzajach, ilości i innych warunkach wydawanych koncesji. Ustala ono również formę ubiegania się o koncesję i w konsekwencji decyduje o jej przyznaniu lub odebraniu. W ostatnim rozdziale zostały zawarte końcowe przepisy dotyczące zasad wprowadzenia ustawy w życie oraz jej stosowanie.

Dodatkowym instrumentem kontrolującym zasady środków przekazu jest Kodeks Etyki Dziennikarskiej. Akt jest niejako uzupełnieniem ustawy traktującej o radiofonii i telewizji, w art. 13 wskazano obowiązek przestrzegania przez nadawców obyczajów dziennikarskich oraz swobody wypowiedzi. Kodeks Etyki powstał w 1997 r. przy współpracy Estońskiego Stowarzyszenia Prasy, Estońskiego Stowarzyszenia Radiofonii i Telewizji oraz Rady Etyki Dziennikarskiej, którą w 2002 r. zastąpiła Rada Prasowa. Kodeks Etyki jest niewiążącym instrumentem kontroli wszystkich mediów. Zawiera on zasady: niezależności dziennikarzy, współpracy dziennikarzy ze źródłem informacji, reguły publikacji, funkcjonowania reklamy. Pomimo faktu, iż akt ten nie ma mocy ustawy, zasady w nim zawarte powinny być przestrzegane przez wszystkich dziennikarzy, bowiem wynika to z tradycji każdego państwa demokratycznego.

Kolejnym istotnym aktem normatywnym zapewniającym społeczeństwu swobodny dostęp do informacji jest ustawa z dnia 1 sierpnia 2002 r. o informacji publicznej (*Avaliku Teabe Seadus*). Ustawa ta definiuje i w sposób szczegółowy określa, czym jest informacja⁴, czym jest nośnik informacji, w jaki sposób należy zabezpieczyć dostęp do informacji, jak rozpowszechniać informację publiczną za pośrednictwem prasy, radia, telewizji, internetu itd. Ustawa przestrzega zasady państwa demokratycznego.

Większość prywatnych organizacji środków przekazu jest członkiem Estońskiego Stowarzyszenia Radiofonii i Telewizji (*Eesti Ringhäälingute*

⁴ Informacją publiczną nazywa się informację, która została utrwalona oraz udokumentowana na jakimkolwiek nośniku, otrzymana lub stworzona w procesie pełnienia obowiązków publicznych, ustalonych przez ustawę lub stworzonymi aktami prawnymi na podstawie tych ustaw.

Liit–ERL). Eesti Ringhäälingute Liit jest pozarządowym oraz niedochodowym stowarzyszeniem, które reprezentuje interesy nadawców telewizyjnych i radiowych w Estonii. W tej chwili zrzesza 19 członków: dwie stacje telewizyjne, 15 stacji radiowych oraz dwóch producentów filmowych. Członkowie mają obowiązek płacenia miesięcznych składek. ERL wydaje książki, prowadzi szkolenia oraz organizuje specjalne rządowe grupy mające wpływ na proces ustawodawczy dotyczący środków przekazu. Stowarzyszenie ERL wspólnie z Estońskim Zrzeszeniem Autorów (Eesti Autorite Ühing) oraz z Estońskim Stowarzyszeniem Prasy uczestniczyło w tworzeniu Kodeksu Etyki. Z inicjatywy ERL zostało otworzone pierwsze muzeum środków przekazu w Estonii.

Eesti Ringhäälingute Liit oraz państwowe stacje Eesti Televisioon i Eesti Raadio są członkami Pressinõukogu, czyli Rady Prasowej. Pressinõukogu powstała w 2002 r., zastępując tym samym Radę Etyki Dziennikarskiej (Eesti Ajalehtede Liit). Pressinõukogu jest organem stojącym na straży wolności słowa w prasie i jednocześnie sprawuje nadzór nad poszanowaniem dóbr osobistych osób, których treść artykułu prasowego dotyczy. W skład Rady Prasowej wchodzi 9 osób, należących jednocześnie do organizacji o charakterze medialnym. Pressinõukogu rozpatruje skargi czytelników na artykuły w prasie. Rada obraduje na posiedzeniach, które odbywają się raz w miesiącu. W odróżnieniu od sądu Pressinõukogu dąży do niezwłocznego i jak najmniej kosztownego polubownego zakończenia sporu z poszanowaniem tradycji oraz Kodeksu Etyki. Rada nie rozpatruje skarg dotyczących treści reklam. Jej działalność jest możliwa dzięki finansowemu wsparciu ze strony wydawnictw.

Pressinõukogu działa w ramach Estońskiego Stowarzyszenia Prasy (Eesti Ajalehtede Liit). Eesti Ajalehtede Liit, powstało w 1990 r. i reprezentuje interesy tytułów prasowych, które są jego członkami. W tej chwili zrzesza 41 tytułów prasowych, nakład których przekracza 500 tysięcy egzemplarzy. Najważniejszym zadaniem Estońskiego Stowarzyszenia Prasy jest reprezentacja interesów prasy, lobbing w parlamencie, drukowanie, dystrybucja i rozpowszechnienie prasy, współpraca z innymi organizacjami medialnymi z zagranicy. Stowarzyszenie to wraz z Pressinõukogu przestrzega etyki dziennikarskiej oraz przeciwdziała naruszeniom wolności prasy, a także organizuje szkolenia dla managerów oraz redaktorów; pro-

wadzi statystyki prasy w Estonii oraz co roku wyróżnia osobę publiczną jako najbardziej bądź najmniej przyjazną prasie.

Na początku lat 90., po odzyskaniu niepodległości, rynek medialny Estonii zaczął w szybkim tempie się rozwijać. Sprzyjało temu zapotrzebowanie na nowości wśród społeczeństwa oraz dążenie do rozwoju wolnego rynku medialnego na wzór państw zachodnich, zwłaszcza skandynawskich. Estoński rynek medialny nie był jednak wyposażony w odpowiednie środki finansowe i nie potrafił sprostać trendom środków przekazu w Europie z uwagi na brak odpowiedniej, wykształconej i profesjonalnej kadry dziennikarzy, reporterów, prezenterów. Sytuacja ta spowodowała, iż wzrosło zainteresowanie estońskimi środkami przekazu ze strony państw zachodnich, głównie skandynawskich. Koncerny skandynawskie o światowych pozycjach zaczęły częściowo wykupywać udziały rynku medialnego Estonii. Dla państwa była to szansa na rozwój rynku medialnego, zaś dla koncernów wysoki zysk. Na dzień dzisiejszy w 90 procentach środki przekazu są własnością norweskiego koncernu Schibsted ASA oraz fińsko-szwedzkiego Kinnevik. W chwili obecnej są one właścicielami takich estońskich grup medialnych, jak Eesti Media oraz Ekspress Grupp.

Eesti Media jest największą grupą medialną w Estonii, do której należą: najstarszy i najbardziej popularny dziennik „Postimees” (Listonosz), połowa udziałów w „SL Ohtuleht” (Gazeta wieczorna), magazyny „Kroonika” (Kronika) i „Pere” (Rodzina) – najbardziej popularne w Estonii, połowa udziałów w największym wydawnictwie magazynowym Ajakirjade Kirjastus, jedna z największych stacji telewizyjnych Kanal 2 i stacja radiowa Tartu Radio, poza tym jest właścicielem największych i najnowocześniejszych zakładów drukarskich Kroonpress, które drukują największe i najbardziej poczytne tytuły prasowe. Norweski koncern medialny jest posiadaczem 92,5 procent udziałów, a 7,5 procent udziałów należy do Tulevik Foundation. Schibsted ASA jest największym koncernem medialnym w Skandynawii i w chwili obecnej ma swoje udziały w mediach w 11 państwach: w Norwegii, Szwecji, Danii, Finlandii, Estonii, Łotwie, Litwie, Francji, Hiszpanii, Austrii oraz w Polsce. Grupa istnieje od 1839 r., lecz dopiero od 1995 r. wzrosło jej znaczenie na medialnej arenie międzynarodowej. W Skandynawii jest liderem w wydawnictwie książek, w prasie, w telewizji i w filmie, w Internecie oraz w telefonii komórkowej. Od 1995 r. koncern

Schibsted ASA istnieje na estońskim rynku medialnym, gdzie w tej chwili jest największym jego udziałowcem.

Ważną grupą medialną jest Ekspress Grupp, właścicielem której jest Hans H. Luik, dysponujący obecnie wszystkimi udziałami w tej spółce. Wcześniej połowa udziałów w spółce należała do szwedzkiej grupy medialnej Bonnier AB. Ekspress Grupp istniejącej od 1989 r., kiedy to powstała gazeta „Eesti Ekspress”. Wówczas Hans H. Luik – dziennikarz „Eesti Ekspress”, na początku lat 90., wykupił gazetę. Od 1993 r. połączył się kapitałowo ze szwedzką grupą Bonnier AB. Przez krótki czas Hans H. Luik zyskał w Estonii pozycję medialnego magnata i jednego z najbogatszych Estończyków. Pozwoliło mu to w 1990 r. wykupić udziały od szwedzkiej firmy. W tej chwili 80 procent mieszkańców Estonii, w tym 60 procent Estończyków korzysta z produktów Ekspress Grupp, który jest właścicielem wiodącej estońskiej gazety „Eesti Ekspress”, ma 50 procent udziałów w Päevaleht, 50 procent w „SL Õhtuleht”, wydaje bezpłatną gazetę „Linna leht” (w Tallinie, w Tartu i w Pärnu) oraz bezpłatną gazetę „4seina” z ogłoszeniami o nieruchomościach (istnieje taki sam portal internetowy). Posiada również udziały w wydawnictwie magazynowym (50%) Ajakirjade Kirjastus oraz w litewskim wydawnictwie magazynowym (97%) Ekspress Leidyba, które wydaje 16 tytułów. Do Ekspress Grupp należy również sieć sklepów z książkami, Rahva Raamat oraz największa estońska hurtownia książek Raamatuvaramu. Utrzymuje kilka firm, które współpracują z nim: Ekspress Post – zajmuje się rozpowszechnieniem oraz prenumeratą produktów Ekspress Grupp, Prinntal – zakłady drukarskie oraz Medipresa – litewska firma dystrybucyjna, która rozpowszechnia gazety i magazyny w różnych punktach sprzedaży.

Dwie wyżej scharakteryzowane grupy medialne są największe w Estonii, natomiast poza nimi działa kilka mniejszych grup, takich jak szwedzka The Bonnier Group, do której należy przedsiębiorstwo wydawnicze Ari-paev; szwedzki Modern Times Group, do którego należy TV3; Metromedia International Group Inc., do której należą 4 radiostacje w języku estońskim: Uuno, Kuku, Elmar i Eeva oraz 2 stacje rosyjskojęzyczne *Raadio 100 fm* i *Katjusha*; Trio Group oraz Mediainvest Holding.

Estonia jest niewielkim krajem, tak więc pozycję o rynku medialnym w tym państwie niezwykle trudno zdobyć, tym bardziej w przypadku, gdy

skandynawskie koncerny medialne posiadają coraz większy wpływ na kształt rynku medialnego Estonii.

Cechą charakterystyczną środków przekazu w państwach krajów nadbałtyckich, zwłaszcza Estonii i Łotwy, jest funkcjonowanie dwóch przestrzeni informacyjnych. W ten sposób przekaz informacji ma wpływ na atomizowanie społeczeństwa i stwarzanie nierówności socjalnej oraz zjawisko wykluczenia informacyjnego.

W latach 1987–1988 środki przekazu w Estonii, na Litwie oraz Łotwie zdobyły poważne wpływy, gdyż zaczęły poruszać tematykę historyczną, ujawniając wiele przez lata skrywanych faktów. Po roku 1990 popularność mediów drastycznie spadła. Takiego stanu rzeczy dopatrywać się należy w dwóch przyczynach. Po pierwsze, było to związane z zmniejszeniem zainteresowania społeczeństwa publikacjami o tematyce politycznej, po drugie, z pogarszającą się sytuacją materialną społeczeństwa i wzrostem cen prasy. Jednakże w 1994 r. status środków przekazu znowu zyskał na popularności, gdyż w prasie zaczęła pojawiać się ostra krytyka władz, a także pojawiły się teksty ujawniające korupcję w najwyższych organach władzy. W świadomości społeczeństwa środki przekazu zaczęły odgrywać rolę niezależnego kontrolera⁵.

Niezależność środków przekazu w Estonii oraz w pozostałych krajach nadbałtyckich była możliwa dzięki liberalnym ustawom. Zgodnie z ich treścią zakazana była działalność wszelkich stacji radiowych czy telewizyjnych finansowanych lub współfinansowanych przez banki oraz partie polityczne. Środki przekazu zaczęły pełnić rolę czwartej władzy. Od tej chwili organy władzy rządowej muszą się liczyć z opinią środków przekazu, gdyż stanowią one ważny element regulujący społeczeństwo obywatelskie⁶.

Stabilnym filarem ekonomicznych środków przekazu krajów nadbałtyckich było przede wszystkim to, że w drugiej połowie lat 90. koncerny zachodnie, zwłaszcza skandynawskie, zaczęły wykupywać gazety, stacje radiowe oraz telewizyjne funkcjonujące na rynkach medialnych tych państw.

⁵ M. Mutt, *Meedia mu meedia*, Tallinn 1996, s. 15–28

⁶ Np. w 1996 r. ówczesny premier Tiit Vähi musiał podać się do dymisji, kiedy jedna z gazet opublikowała sprawozdanie o tym, że jego córka kupiła mieszkanie za inną kwotę niż cena rynkowa. Mimo tego, że różnica była minimalna, premier musiał opuścić swoje stanowisko.

Nowi właściciele nie przywiązywali większej wagi do treści zamieszczanych w artykułach prasowych czy do tematyki poruszanej w programach telewizyjnych, lecz stawiali przede wszystkim na zysk, jaki ma przynieść inwestycja zakupu. Z tego też względu polityczna przynależność środków przekazu została niezmieniona nawet po nabyciu ich przez koncerny zachodnie, których nie interesowały ideologiczne orientacje prasy, a liczba reklam umieszczanych na łamach gazet, które przynoszą zysk. Ta metoda sprawiła, iż wiodące gazety nie musiały obniżać poziomu materiałów prasowych, bowiem otrzymały gwarancję materialną w postaci licznie zamieszczanych i zarazem przynoszących gazetce duży zysk reklam.

Pomimo tego w połowie lat 90. w krajach nadbałtyckich zaczął jednak spadać ogólny poziom dziennikarstwa. Związane było to przede wszystkim z gwałtownym wzrostem prywatnych oraz komercyjnych gazet, stacji radiowych i telewizyjnych przy jednoczesnym deficycie specjalistycznej kadry dziennikarskiej. Skład etniczny w redakcjach państw nadbałtyckich jest zróżnicowany. W redakcjach wydawnictw rosyjskich w składzie są osoby różnych narodowości, natomiast w składzie redakcji estońskich bądź innych bałtyckich przeważnie są osoby tej samej przynależności etnicznej. Kraje nadbałtyckie różnią się poczytnością codziennej prasy lokalnej. W Estonii blisko trzy czwarte, zaś na Łotwie niespełna dwie trzecie społeczeństwa czytuje codzienną prasę lokalną, natomiast na Litwie odsetek tych osób stanowi ok. 35 procent wszystkich mieszkańców tego państwa. Celem zasięgnięcia niezbędnych informacji ludność rosyjskojęzyczna zamieszkująca Estonię częściej niż obywatele tego państwa wykorzystuje w tym celu telewizję, a przede wszystkim Internet.

W odniesieniu do prasy drukowanej nie ma ograniczeń językowych, natomiast w telewizji oraz w radiu takowe ograniczenia występują. We wszystkich trzech republikach objętość nadawania programów rosyjskojęzycznych jest ograniczona do 25 procent ogólnie nadawanych programów. Limit jest nadzorowany przez specjalną komisję w Riigikogu. Wynika to nie tylko z przyczyn politycznych, ale także z tego, że programy w języku estońskim są mniej popularne niż rosyjskie.

Rynek prasy drukowanej w Estonii stanowi pięć największych ogólnokrajowych krajowych dzienników: „Postimees” (nakład 64 tys.), „Eesti Päevaleht” (34,8 tys.), estoński dziennik biznesowy „Äripäev” (23,7 tys.)

oraz rosyjskojęzyczne dzienniki „Molodzioz Estonii” (15 tys.), a także od 2006 r. rosyjska wersja „Postimees” (17,6 tys.). Największe ogólnokrajowe tygodniki to: estońskojęzyczne „Eesti Ekspress” (48,9 tys.), tygodnik wiejski „Maaleht” (43,4 tys.) i rosyjskojęzyczne „Westi nedeli den za dnjom” (19 tys.), „MK-Estonija” (15 tys.) oraz „Molodzioz Estonii Subbota” (11,3 tys.). Rynek ogólnokrajowej tzw. prasy bulwarowej obejmuje „SL Õhtuleht” (65,2 tys.) oraz rosyjskojęzyczna alternatywa „Westi Dnia” (9,5 tys.)⁷.

Tabela 1. Nakład gazet we wrześniu 2006 r.⁸

Ogólnokrajowe dzienniki	Prasa regionalna	Ogólnokrajowe tygodniki	Prasa bezpłatna
„Eesti Paevaleht” 34,8 tys.	„Elva Postipoiss” 1,7 tys.	„Delovõje Vedomosti” 6 tys.	„Linnaleht” 36,9 tys.
„Molodzioz Estonii” 7,1 tys.	„Hiiu Leht” 2,9 tys.	„Eesti Ekspress” 48,9 tys.	„Linnaleht” w jęz. ros. 20,6 tys.
„Postimees” 64 tys.	„Järva Teataja” 5,9 tys.	„Eesti Kirik” 2,2 tys.	„Linnaleht Pärnu” 17 tys.
„Postimees” w jęz.ros. 17,6	„Koit” 3,5 tys.	„Maaleht” 43,4 tys.	„Linnaleht Tartu” 27,6 tys.
„Westi dnia” 9,5 tys.	„Lääne Elu” 4,6 tys.	„MK-Estonia” 15 tys.	
„Äripäev” 23,7 tys.	„Lääne-Harju Ekspress” 2,3 tys.	„Molodjoz Estonii Subbota” 11,3 tys.	
	„Meie Maa” 7,9 tys.	„Sirp” 5,1 tys.	
	„Narva” 6 tys.	„Terviseleht” 4,6 tys.	
	„Narvskaja Gazeta” 4,9 tys.	„Vesti Nedeli Den za Dnjom” 19 tys.	
	„Nädaline” 3,5 tys.	„Õpetajate Leht” 3,9 tys.	
	„Põhjarannik/Sev. Poberezhje” 8 tys.		
	„Pärnu Postimees” 15,7 tys.		
	„Pärnuski Ekspress” 1,5 tys.		
	„Sakala” 11,5 tys.		
	„Sillamjaeski Kurjer” 1,2 tys.		
	„Sillamjaeski Vestnik” 2,9 tys.		

⁷ Dane pochodzą ze statystyk za miesiąc sierpień 2006 r. Estońskiego Stowarzyszenia Prasy- *Eesti Ajalehtede Liit*.

⁸ Źródło: <http://www.eall.ee/tiraažid2006>.

cd. tabeli 1

Ogólnokrajowe dzienniki	Prasa regionalna	Ogólnokrajowe tygodniki	Prasa bezpłatna
	„Sõnumitooja” 1,9 tys.		
	„Valgamaalane” 3,6 tys.		
	„Virumaa Teataja” 8,2 tys		
	„Võrumaa Teataja” 5,5 tys.		
	„Vali Uudised” 2 tys.		

„Postimees” jest największym i najstarszym ogólnokrajowym estońskojęzycznym dziennikiem w Estonii wydawany przez Eesti Meedia. Został założony w 1886 r. a już w 1891 r. stał się pierwszym ogólnokrajowym dziennikiem Estonii. W tej chwili czyta go ponad 260 tysięcy mieszkańców (Estończyków), a jego nakład liczy od 60 tys. do 70 tys. sztuk. W 1997 r. jako jeden z pierwszych dzienników estońskich założył własną stronę internetową. Na początku strona ta zawierała artykuły z poprzednich numerów dziennika, ale w 2000 r. została zmieniona i zaczęła publikować online wiadomości, co wkrótce spowodowało, że została ona największym estońskim portalem informacyjnym on-line. Oprócz tego, że wychodzi jako ogólnokrajowy dziennik, w kilku większych miastach Estonii ma również swoje dzienne wydania: „Tartu Postimees”, „Pärnu Postimees”, „Sakala”, „Virumaa Teataja”, „Järva Teataja” oraz „Valgamaalane”. Wśród prasy regionalnej dzienniki te mają największe nakłady. W ramach „Postimees” wydawany jest także tygodnik „Soov” z ogłoszeniami i anonsami.

Dziennik „Postimees” proponuje swoim czytelnikom solidne sprawozdania ze wszystkich sfer życia, relacjonuje najważniejsze wydarzenia, które mają miejsce w Estonii oraz na całym świecie. Gazeta wydawana jest 6 razy w tygodniu i codziennie ma stałe dodatki (auto, zdrowie itd.). „Postimees” można określić jako dziennik opiniotwórczy. Od listopada 2005 r. pojawiło się również rosyjskojęzyczne wydanie tej gazety, które coraz szybciej zyskuje popularność, pomimo tego, że wersja w tej chwili jest dostępna jedynie dla czytelników Tallina. Ogólnodostępna jest strona internetowa „Postimees” w języku rosyjskim. Z roku na rok rośnie liczba czytelników „Postimees” nie tylko wśród Estończyków, ale i wśród rosyjskojęzycznej części mieszkańców Estonii.

Drugim czołowym estońskojęzycznym dziennikiem jest „Eesti Päevaleht”, który drukowany jest w dwukrotnie mniejszym nakładzie aniżeli „Postimees”, lecz ma stabilną sytuację na rynku prasowym oraz stałych czytelników. Właścicielem połowy udziałów w tym dzienniku jest norweski koncern, a drugiej Eesti Media – estoński koncern medialny. Jest to dziennik raczej proestoński, gdyż bardzo często na łamach tego dziennika umieszczane są negatywne opinie na temat ludności rosyjskojęzycznej zamieszkującej Estonię.

„Äripäev” jest najbardziej popularnym dziennikiem o charakterze ekonomicznym oraz trzecim najbardziej popularnym dziennikiem ogólnokrajowym. Jest to dziennik stosunkowo młody, lecz zyskujący coraz większą popularność i poczytność. Priorytetowym celem gazety jest dostarczenie informacji ekonomicznych dla osób prowadzących w Estonii wszelkiego rodzaju działalność gospodarczą. „Äripäev” należy do szwedzkiego koncernu medialnego, który wydaje dziennik ekonomiczny „Agens Industri” i oprócz estońskiego dziennika wydaje również prasę o takiej samej tematyce na Łotwie – „Dienas Biznezz”, „Verso Zinios” na Litwie, „Puls Biznesu” w Polsce, „Delowej Petersburg” w Rosji, a także w Austrii, Danii, Chorwacji, Słowenii, Bułgarii oraz na Ukrainie. Od niedawna na rynku prasowym Estonii pojawiła się również rosyjskojęzyczna wersja „Äripäev”.

Wśród tzw. „dzienników bulwarowych” od lat najbardziej popularny jest estońskojęzyczny dziennik „SL Õhtuleht”. Pierwszy jego egzemplarz, którego nakład wynosi dziś w granicach 60 tys., ukazał się 3 lipca 2000 r.⁹ Dziennik narodził się dzięki połączeniu dwóch konkurencyjnych dzienników – „Sõnumilehe” i „Õhtulehe”. W tej chwili jest własnością dwóch największych koncernów medialnych Eesti Media oraz Ekspress Grupp.

Wśród tygodników wiodące pozycje zajmuje „Eesti Ekspress” oraz „Maaleht”. „Eesti Ekspress” ukazuje się od 1989 r. W tej chwili jest najbardziej poczytnym tygodnikiem w Estonii. Popularność zyskuje dzięki ciekawym artykułom, opiniom skierowanym dla ludzi w wieku średnim, w większości z wyższym wykształceniem. Natomiast „Maaleht” jest drugim popularnym tygodnikiem, który oprócz polityki, ekonomii zawiera dużo informacji na temat rolnictwa i ogrodnictwa oraz gospodarki rolnej. Ukazuje się

⁹ <http://www.ohtuleht.ee>.

od 1987 r., a w jego ramach wydawane są również dwa czasopisma „Maakodu” oraz „Maamajandus”.

Oprócz dzienników oraz tygodników ogólnokrajowych istnieją również gazety o charakterze regionalnym. Praktycznie w każdym większym mieście bądź w powiecie wydawane są tego rodzaju gazety. Do największych dzienników regionalnych według sprzedaży należą „Elva Postipoiss”, „Hiiu Leht”, „Jarva Teataja”, „Koit”, „Laanu-Haarju Ekspress”, „Laanu Elu”, „Meie Maa”, „Narva”, „Narvskaja gazeta”, „Parnu Postimees”, „Võrumaa Teataja”, „Vooremaa”, „Virumaa Teataja”, „Vali Uudised”, „Valgamaalane”, „Türi Rahvaleht”, „Sõnumitooja”, „Sakala” itd. Dzienniki te poruszają w głównej mierze tematykę danego regionu.

W Estonii ukazuje się również prasa o wyspecjalizowanej tematyce, takiej jak „Eesti Kirik” – Estoński Kościół, „Kuulutaja” – gazeta chrześcijańska, „Õpetaja Leht” – Gazeta nauczycielska, „Terviseleht” – gazeta o zdrowiu oraz „Sirp” – tygodnik o kulturze. Przeważnie są to tygodniki wydawane w niewielkim nakładzie.

Od niedawna również ukazują się bezpłatne gazety „Linnaleht Tallin”, „Linnaleht” w języku rosyjskim oraz „Linnaleht Parnu” i „Linnaleht Tartu”. W Estonii dostępna jest również prasa w językach obcych, z których przeważająca część jest oczywiście w języku rosyjskim. W tej chwili dostępne są ogólnokrajowe dzienniki „Molodzioż Estonii”, „Vesti dnia”, regionalne „Parnusskij Ekspress”, „Sillamaeski Vestnik”, „Narvskaja Gazeta”, ogólnokrajowe tygodniki „Vesti nedeli den za dniom”, „Delovye vedomosti”, „MK-Estonia”, tygodniki o charakterze komercyjnym „Referent” oraz „Privat-Info”, miesięczniki „Zdorovje dla vseh” oraz „Pravo i pravda”.

„Molodzioż Estonii” oraz „Vesti dnia”, to największe ogólnokrajowe dzienniki rosyjskojęzyczne ukazujące się w Estonii. Zwraca jednak uwagę fakt, iż tego rodzaju prasa traci poczytność. Związane to jest przede wszystkim z malejącym zainteresowaniem czytaniem prasy przez przedstawicieli młodego pokolenia, a także z brakiem profesjonalizmu dziennikarskiego oraz małym zaangażowaniem reklamodawców. Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi na rynku prasowym Estonii 90 procent reklam ukazuje się w estońskojęzycznych gazetach, a tylko 10 procent kierowanych jest do rosyjskojęzycznych. Przyczyn takiego stanu rzeczy upatrywać należy w tym, iż rosyjskojęzyczne wydawnictwa dostarczają z dużym opóź-

nieniem bieżące informacje, często ich treść ogranicza się tylko do przetłumaczenia informacji z wydawnictw estońskojęzycznych. Przeważającą część rosyjskiej prasy zajmują przepisane dane agencji informacyjnych, wiadomości z konferencji prasowych oraz powielane artykuły z rosyjskiej prasy (pozwala na to prawo autorskie Estonii¹⁰). Według niektórych redaktorów prasy rosyjskojęzycznej stan taki pozwala na wypełnienie powierzchni informacyjnej oraz stworzenie reklamy prasy rosyjskiej.

Na rynku prasowym Estonii dostępna jest również prasa w języku polskim, niemieckim, angielskim. Prasa ta zazwyczaj łączy wiadomości z trzech krajów nadbałtyckich Estonii, Łotwy oraz Litwy. „Nasz czas” jest miesięcznikiem w języku polskim dostępnym w środowiskach polonijnych. Istnieje od 2001 r., kiedy trzy miesięczniki polonijne z Estonii, Łotwy oraz Litwy połączyły się. Jest to tygodnik o charakterze społecznym, mający między innymi za zadanie integrację Polaków w tym regionie. Jest jednocześnie źródłem informacji o polskich mniejszościach narodowych w Krajach Bałtyckich. „Nasz Czas” rozprowadzany jest jednocześnie na Litwie, Łotwie i w Estonii. Projektowi patronuje Senat RP i Fundacja Pomoc Polakom na Wschodzie.

„The Baltic Times” jest niezależnym tygodnikiem, który rozpowszechnia bieżące wiadomości o charakterze politycznym oraz ekonomicznym oraz wydarzenia kulturalne z krajów nadbałtyckich. „The Baltic Times” powstał w 1996 r. w wyniku połączenia dwóch tygodników – „The Baltic Independent” i „The Baltic Observer”. Główna siedziba znajduje się w Rydze, a filie w Tallinie. Gazeta dostępna jest tylko w języku angielskim. „City Paper” ukazuje się od 1991 r. i jest miesięcznikiem, który zawiera wiadomości z krajów nadbałtyckich oraz porusza tematykę turystyczno-krajoznawczą tych państw. Każdy numer zawiera informacje turystyczne o każdej z trzech stolic państw bałtyckich, wydarzenia kulturowe oraz ich mapy, poza tym wiadomości, wywiady oraz felietony. Dostępny jest tylko w języku angielskim. „Die Baltische Rundschau” jest niemieckojęzycznym

¹⁰ Art. 19 Ustawy o prawie autorskim (Autoriõiguse seadus) z dn. 11 listopada 1992 r., pozwala bez zgody autora oraz bez wypłacenia wynagrodzenia dla autora, ale z obowiązkowym ukazaniem imienia autora oraz źródła publikacji rozpowszechniać w prasie, opublikowane w gazetach, czasopismach i innych, aktualne artykuły o temacie ekonomicznym, politycznym, religijnym, gdy autor bądź producent nie pozostawił prawa na takie.

miesięcznikiem o krajach nadbałtyckich. Ukazuje się od 1994 r. i ma swoje siedziby w każdej z trzech stolic.

Poza tym na rynku prasy Estonii dostępnych jest wiele dzienników sprowadzanych z zagranicy. Duża część z nich pochodzi z Rosji.

Czasopisma w Estonii są skierowane do wszelkich grup społecznych. W chwili obecnej wychodzi ponad 100 czasopism o różnym charakterze. Większość z nich ukazuje się w języku estońskim, ale są również w języku rosyjskim i angielskim. Najbardziej popularnym czasopismem wśród Estończyków jest bulwarowe pismo „Kroonika”¹¹. Czasopismo powstało w 1996 r. Jego główną tematyką są wiadomości z życia estońskiego oraz światowego show-biznesu. Innymi popularnymi czasopismami są „Eesti Naine” oraz „Kodukiri”. Są to czasopisma poruszające typowo kobiecą tematykę.

W Estonii działają trzy stacje telewizyjne o ogólnokrajowym zasięgu. Jedną z nich – ETV (Eesti Televisioon) jest stacją publiczną i emituje programy w języku estońskim (raz dziennie również wiadomości w języku rosyjskim). Niektórym programom w języku estońskim towarzyszą teksty tłumaczone na język rosyjski. Dwie pozostałe stacje, czyli Kanal 2 oraz TV3 należą do skandynawskich koncernów medialnych. Kanal 2 regularnie nadaje programy w języku rosyjskim. Stacje telewizyjne w języku rosyjskim nadawane są tylko za pośrednictwem telewizji kablowej. Telewizję fińską natomiast można obejrzeć w północnej części Estonii. Początki funkcjonowania tej stacji finansowane były przez producenta filmowego Ilmara Taska. Przyciągnęła ona uwagę i zainteresowanie młodej części społeczeństwa estońskiego, gdyż emitowała nowoczesne zachodnie programy rozrywkowe i estońskie wzorowane na zagranicznych oraz filmy zachodnie. Programy Kanal 2 były dobrej jakości pod względem technicznym. W 1995 roku Kanal 2 przyciągnął uwagę skandynawskich koncernów medialnych. Jednemu z nich w tymże roku udało się nabyć część udziałów tej stacji telewizyjnej. Był to koncern medialny z Norwegii – Shibsted ASA, który posiada wiodącą pozycję na rynku medialnym Skandynawii. W tej chwili ten koncern działa w jedenastu państwach: w Norwegii, Szwecji, Danii, Finlandii, Estonii, Łotwie, Litwie, Francji, Hiszpanii, Austrii oraz w Polsce. Od

¹¹ Wg badań AS Emor z 2005 r. – „Kroonika” jest najbardziej popularnym czasopismem wśród Estończyków, a „SL Ohtuleht” najbardziej popularnym dziennikiem, z czego można wywnioskować, że Estończycy wolą brukowce.

2001 roku Shibsted ASA stał się posiadaczem 100% akcji Kanal 2. Z roku na rok rośnie popularność tego kanału, dzięki ciekawym programom rozrywkowym, filmowym oraz najnowszym wiadomościom z całego świata¹².

TV3, która istnieje od 1996 r., jest liderem wśród stacji telewizyjnych nadawanych w języku estońskim. To jedna z największych stacji telewizyjnych należących do Viasat, który jest częścią szwedzkiej firmy medialnej Modern Times Group (MTG), należącej do fińskiego koncernu inwestycyjnego Kinnevik. TV3 jest nadawany w sześciu państwach: na Litwie, Łotwie i w Estonii oraz w Norwegii, Szwecji i Danii. W każdym tych państw jest nadawany w ojczystym języku, a programy dostosowane są do potrzeb każdego z tych krajów.

Telewizja TV3 jest pionierem na estońskim rynku medialnym w wprowadzaniu nowych rozwiązań programowych (np. formaty typu reality show). Nowe filmy, ciekawe programy publicystyczne oraz teleturnieje przyciągają większość młodych Estończyków, co sytuuje tę stację jako lidera¹³.

W ramach Viasatu funkcjonuje również TV3 PLUS (w języku rosyjskim), TV 1000, TV History, TV Explorer – są to stacje odpłatne oraz również funkcjonują w języku rosyjskim. Viasat jest częścią medialnej grupy Modern Times Group (MTG). MTG jest największym operatorem bezpłatnej oraz odpłatnej telewizji w krajach północnych oraz w państwach bałtyckich, jest również największym operatorem komercyjnym radiostacji w północnej Europie. W tej chwili współpracuje z 21 państwami.

Eesti Televisioon (ETV) jest telewizją publiczną, której pracą kieruje Ringhäälingunõukogu, czyli Rada Radiofonii i Telewizji ETV. Istnieje od 1955 r. i jest najmniej popularną stacją telewizyjną spośród Kanal2 i TV3. Jest to najbardziej „estońska” telewizja, promująca Estonię oraz jej kulturę i najbardziej opiniodawcza wśród estońskiego społeczeństwa¹⁴. Od niedawna w ramach ETV istnieje również serwis informacyjny – ETV24 i ETVsport. Istnieje także możliwość korzystania z telewizji ETV w Internecie, dlatego była stworzona specjalna stacja ITV, dzięki której odpłatnie

¹² Annual report 2005, *Shaping the media of tomorrow. Today*, Schibsted.

¹³ W latach 2001–2001 w TV3 można było obejrzeć również polskie seriale „Świat według Kiepskich” oraz „Rodzina zastępcza”, gdyż została nawiązana współpraca z Polsat Group.

¹⁴ Eesti Televisioon, Arvud. Faktid. Sündmused 1955–2004, 2005 r.

w sieci można obejrzeć programy ETV o każdej porze według własnego wyboru¹⁵.

W Estonii funkcjonują również dwie stacje o charakterze religijnym. Jedną z nich to Eesti Kristlik Televisioon (istnieje od 1993 r.) i współpracuje z ETV oraz Estońską Radą Religijną. Stacją kieruje zarząd, który reprezentuje 4 nurty religijne: Kościół luterański (Eesti Evangeelne Luterlik Kirik), unię ewangelicko-baptystyczną (Eesti Evangeeliumi Kristlaste ja Baptistide Liit), Estoński Kościół Metodystów (Eesti Metodisti Kirik) oraz Estoński Kościół Czterech Świąt (Eesti Kristlik Nelipühi Kirik). Stacja proponuje programy o charakterze religijnym, poświęcone rozwojowi ruchów religijnych w Estonii. Drugą to Live TV i jest pierwszą telewizją religijną (istnieje od 1995 r.), która nadaje w państwach byłego Związku Radzieckiego w języku rosyjskim. Stacja ta emituje programy całą dobę, a od stycznia 2004 r. jest także możliwość obejrzenia jej programów za pośrednictwem Internetu. W tej chwili Live TV nadaje w 24 miastach i miejscowościach Estonii. Niektóre programy oraz wiadomości emitowane są również w języku estońskim. Telewizja jest skierowana do protestantów, katolików oraz do żydowskiego nurtu religijnego. Live TV jest przedstawicielem telewizji TBN, będącej liderem wśród stacji o charakterze religijnym w USA. Mimo tego, że Estonia nie jest stricte religijnym państwem, stacje telewizyjne o charakterze religijnym zyskują coraz większą popularność wśród społeczeństwa estońskiego oraz rosyjskiego. Wnioski takie wysnuć można przede wszystkim z tempa wzrostu oglądalności tych stacji oraz podwyższenia ich standardów programowych. Stacje finansowane są przede wszystkim przez Kościoły oraz z darowizn.

Rosyjskojęzyczna część ludności Estonii może obejrzeć telewizję rosyjską za pomocą telewizji kablowej, która jest bardzo popularna w kraju. W tej chwili w Estonii istnieje kilka większych firm, które świadczą taką usługę. Wśród części rosyjskojęzycznej najbardziej popularną telewizją kablową w języku rosyjskim jest Pervyj Baltijski Kanal i RTR Planeta.

Piervyj Baltijski Kanal (Pierwsza Bałtycka Stacja) nadaje w trzech państwach nadbałtyckich, czyli w Estonii, na Łotwie i Litwie. Filarem tej stacji jest program rosyjskiej stacji Piervyj Kanal, który jest najbardziej popularny w Rosji oraz w państwach nadbałtyckich. Każdy kraj nadbałtycki

¹⁵ <http://www.etv.ee>.

posiada swój serwis informacyjny. Codziennie nadawane są wiadomości w języku rosyjskim, ale dotyczące życia Estonii, Łotwy bądź Litwy. Seanse filmowe nadawane z estońskim tłumaczeniem (w przypadku Łotwy oraz Litwy w ich językach). RTR Planeta również jest stacją rosyjską, filarem której jest RTR. RTR Planeta została utworzona jako stacja dostępna na całym świecie przez całą dobę. Łączy w sobie najlepsze programy z stacji Rossija, Kultura oraz Sport.

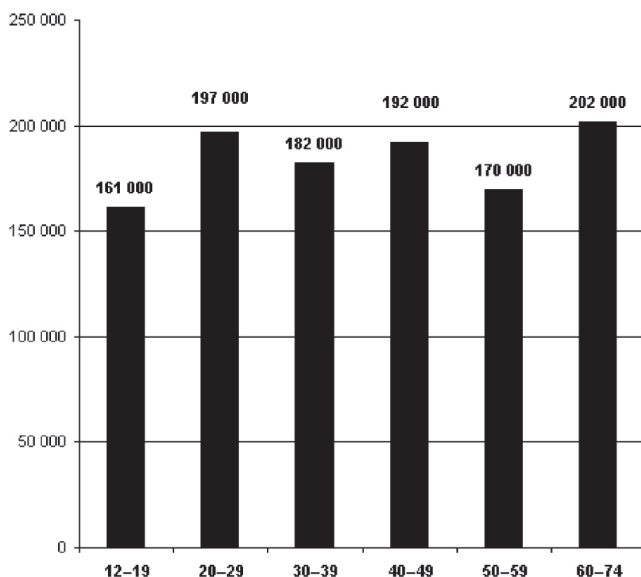
Te dwie stacje mają największe wpływy w estońskim społeczeństwie rosyjskojęzycznym. Pakiety telewizji kablowej oprócz rosyjskich stacji zawierają również stacje byłych republik radzieckich oraz państw zachodnich. W Estonii jest również możliwość obejrzenia telewizji polskiej, a mianowicie Polonia TV. Jej obecność zależy od wybranego pakietu oraz firmy kablowej telewizji. Z roku na rok telewizja estońska podnosi swój poziom i spełnia coraz to większe zapotrzebowanie społeczeństwa, które to chętniej ogląda programy rozrywkowe oraz w filmy o jakości światowej. Wśród społeczeństwa estońskiego, zwłaszcza w większych miastach, popularność zyskuje telewizja w innych językach, przede wszystkim w fińskim oraz rosyjskim, natomiast wśród rosyjskojęzycznej części społeczeństwa Estonii zainteresowanie telewizją estońską nie wzrasta, co wynika przede wszystkim po części z nierozumienia języka estońskiego oraz z tego, że jakość programów kablowych rosyjskich stacji telewizyjnych jest lepsza.

Historia estońskiego radia sięga 1921 r., gdy został wyemitowany pierwszy program radiowy. Już 18 grudnia 1926 r. radio zaczęło regularne nadawanie. W latach 1941–1944 podczas okupacji niemieckiej pojawiła się propagandowa radiostacja Landessender Reval, natomiast w czasie okupacji sowieckiej dostępne były stacje z różnych miast ZSSR. W 1991 r. 21 sierpnia Eesti Raadio (radio estońskie) jako jedyne nadawało wydarzenia z puczu Janajewa. We wrześniu 1991 r. działalność rozpoczęło pierwsze regionalne radio – Tartu Radio. W 1992 r. pojawiło się pierwsze radio komercyjne w Tallinie – Raadio Kuku. Na przełomie maja oraz czerwca po raz pierwszy można było posłuchać radia Kuku oraz Raadio 2 w formacie Real Audio. Po 1999 r. powstawało coraz więcej stacji komercyjnych w języku estońskim oraz rosyjskim.

Eesti Raadio jest publiczną organizacją radiową, tak samo jak ETV (Eesti Televisioon), jej działalność jest regulowana przez ustawę o radio-

fonii i telewizji Estonii z dn. 19 maja 1994 r. Eesti Raadio jest najstarszą radiostacją w Estonii, nadając od 18 grudnia 1926 r. Do jego najważniejszych zadań zgodnie art. 25 ustawy o radiofonii i telewizji jest rozwój oraz promocja estońskiej kultury, nagrywanie i przechowywanie jej najlepszych osiągnięć oraz zapoznawanie z nimi społeczeństwa estońskiego, zapoznawanie słuchaczy z osiągnięciami kultury światowej; stworzenie oraz emitowanie różnych programów na wysokim poziomie; zaspokojenie potrzebnej informacji wszystkich grup społeczeństwa oraz mniejszości; głównie stworzenie programów o charakterze kulturalnym, edukacyjnym oraz rozrywkowym. Eesti Radio jest finansowane przez budżet państwowy oraz dochód z reklam nadawanych w radiostacjach Eesti Raadio¹⁶.

Tabela 2. Wiek słuchaczy Eesti Raadio¹⁷



W tej chwili w ramach Eesti Raadio istnieje 5 radiostacji: Vikerraadio, Raadio 2, Klassikaraadio, Raadio 4 oraz Raadio Tallinn. Oprócz tego Eesti

¹⁶ <http://www.er.ee>.

¹⁷ Źródło: <http://www.er.ee>.

Raadio ma swoje radiostacje lokalnie w niektórych większych powiatach. Vikerraadio jest najbardziej popularną stacją wśród Estończyków. Radiostacja ta proponuje programy publicystyczne, informacyjne z kraju oraz ze świata, a także programy muzyczne z przewagą estońskiej muzyki. Istnieje od 1967 r. jako drugi program Eesti Raadio Vikerraadio¹⁸. Raadio 2 (Raadio kaks) powstało w 1993 r. dla młodych i energicznych słuchaczy. Raadio 2 proponuje programy edukacyjne oraz młodzieżowe, również z Europy, współczesną muzykę oraz serwis informacyjny co pół godziny. Klassikaraadio jest jedyną ogólnokrajową radiostacją w Estonii nadającą tylko muzykę klasyczną, wiadomości kulturalne oraz comiesięczne transmisje na żywo różnych koncertów. Klassikaraadio istnieje od 1 kwietnia 1995 r. i jako pierwsza radiostacja w historii Estonii zaczęła nadawać muzykę klasyczną przez 24 godziny na dobę.

Raadio 4 (Raadio Neli) jest jedyną państwową radiostacją w języku rosyjskim i jest najbardziej popularna wśród mieszkańców innej narodowości niż estońska. Niektóre programy Raadio 4 nadawane są w językach niektórych estońskich mniejszości narodowych: w języku gruzińskim, ukraińskim itd. Raadio 4 proponuje szeroki zakres programów o różnym charakterze, wywiady, muzykę oraz serwis informacyjny.

Raadio Tallinn jest dostępne tylko w Tallinie oraz w całym powiecie Harjumaa. Programy Raadio Tallinn są przygotowywane przez dziennikarzy Vikerraadio. Jest to radiostacja dla zagranicznych słuchaczy. Programy tej radiostacji skierowane są do dyplomatów, przedsiębiorców, dziennikarzy oraz dla wszystkich odwiedzających Estonię. W Raadio Tallinn programy są w języku angielskim, niemieckim oraz francuskim. Część wiadomości pochodzi z BBC, Deutche Welle oraz Radio France Internationale.

W Estonii są dostępne również radiostacje o tematyce religijnej. Jest ogólnokrajowe Raadio 7 oraz Pereraadio, które nadaje w Tartu oraz w Kuuresaare. Raadio 7 powstało w 1993 r. jest własnością szwedzkiego Kościoła Czterech Świątych. Nadaje programy o charakterze kościelnym, rodzinnym, przeprowadza dyskusje oraz wywiady (wszystko jest w kontekście religijnym). Tarty Pereraadio jest chrześcijańską niezależną organizacją, która jest finansowana przeważnie przez Kościoły amerykańskie. Programy tej radiostacji obejmują czytanie Biblii, modlitwy, dyskusje na tematy

¹⁸ Ibidem.

religijne. Jest nadawana w języku estońskim, ale zapowiada się również w języku rosyjskim.

Od 1999 r. w Estonii zaczęło powstawać coraz więcej stacji komercyjnych. W tej chwili istnieje ponad 10 ogólnokrajowych stacji. Są to Raadio Sky Plus, Raadio Sky, Raadio 3 oraz Russkoje Radio, które należą do grupy Sky Media; Raadio Kuku, Raadio Kuku audioarhiiv, Raadio Eelmar oraz Raadio Uno należące do grupy Trio; Star FM i Power Hit Radio, należące do Mediainvest Holding oraz wiele małych regionalnych radiostacji: Raadio Kadi w Kuuresaare, Raadio Kuma w Paide, Raadio Marta w Põlve, Raadio Parnu w Parnu, Raadio Ring w Võru, Ruut Fm w Alga, Raadio Viru w Rakvere, Tartu FM w Tartu oraz Raadio Nõmme w Nõmme.

Największą agencją informacyjną w Estonii, na Łotwie i Litwie jest BNS (Baltic News Service). Agencja codziennie przekazuje ponad 1000 informacji w pięciu językach: estońskim, łotewskim, litewskim, angielskim oraz w rosyjskim. BNS jest jedyną agencją, która działa we wszystkich trzech państwach jednocześnie. Główna redakcja znajduje się w Tallinie, największe filie w Rydze oraz w Wilnie. Ma ono swoje punkty w Warszawie, Moskwie, Mińsku oraz w Sztokholmie. BNS została założona w 1990 r. na fali dążenia państw nadbałtyckich do niepodległości i w krótkim czasie zyskała powszechne uznanie wśród zachodnich środków przekazu jako źródło prawdziwej informacji z tych państw. BNS została największą agencją informacyjną w krajach nadbałtyckich. Obecnie BNS ma ponad 500 prenumeratorów z grona środków przekazu, finansów i organów państwowych. BNS jest najbardziej niezależną agencją informacyjną, co pozwoliło jej zyskać ponad 60–80 procent rynku. Właścicielami agencji są wiodące fińska oraz szwedzka gazeta przedsiębiorcza „Kaupalehti” i „Dagens Industry” oraz szwedzka agencja informacyjna Direct News i amerykańska agencja Bridge Telerate. W 2003 r. BNS przejął bazę danych innej agencji informacyjnej Eesti Teadeteagentuur ETA, która na początku 2000 r. została zamknięta z powodu bankructwa, gdyż nie wytrzymała konkurencji z BNS.

Jak widać w Estonii, mimo że jest to mały kraj, prasa, radio i telewizja jest dwujęzyczna, co nie integruje społeczeństwa. Wynika to z nieznamomości języka estońskiego oraz z różnicy mentalności, co wpływa na treść programów radiowo-telewizyjnych oraz prasy. Ma to również wpływ na

поглąды społeczeństwa, gdyż tworzą się one właśnie z mediów. Ważną kwestią jest dostęp do Internetu. Obecnie z Internetu korzysta większość mieszkańców Estonii, co wpływa bezpośrednio na strukturę rynku prasowego oraz radia i telewizji. W internecie jest dostępna prawie cała prasa Estonii oraz na temat Estonii, co oczywiście wpływa na to, że kupuje się coraz mniej prasy drukowanej, gdyż to coraz mniej się opłaca.

Summary

The political and economic transformation in Estonia after 1991 have contributed to a development of the press market. Unfortunately, in the mid 1990s this market slumped as a result of various barriers: capital, infrastructural, staffing-related, and resulting from poor adaptation to the newly introduced market economy. Another major factor was a lack of adequately educated journalists and financial problems. However, despite a decrease in newspaper readership, the transformation did not result in mass bankruptcies of publishing houses and closing down titles. Since the mid 1990s, newspapers have to contend with the electronic media. The rapid development of the Internet, the newly established radio and TV channels and a growing number of satellite receivers are all strong adversaries of the traditional press. German and Scandinavian capital was introduced to the Estonian press market. Moreover, there was a shift of perspective regarding the role of the journalists in the society.

Абстракт

Политические и экономические преобразования в Эстонии с 1991 г. способствовали развитию рынка печати. К сожалению, в середине 1990-х годов произошел крах этого рынка. Это был результат появления всевозможных барьеров: денежных, инфраструктурных, кадровых, а также недостатка навыков ведения рыночного хозяйства. Существенное влияние в этой обстановке сыграли нехватка должным образом подготовленных журналистов и финансовые трудности. Хотя сократилось чтение газет, но трансформация не потянула за собой массового закрытия редакций

и банкротства издательств. Печатной прессе, начиная с 1990-х годов, все труднее дается конкуренция с электронными СМИ. Бурное развитие интернета, новые каналы радио и телевидения, растущее число спутниковых приемников – сильная конкуренция для традиционной деятельности. На эстонский рынок вошел немецкий и скандинавский капитал. Изменилось отношение к роли журналиста в общественной системе.